

Fig. 1. Høje-Taastrup. Ydre, set fra Nordøst.

HØJE-TAASTRUP KIRKE

SMØRUM HERRED

Kirken kom efter Reformationen under Kongen¹. 26. August 1737 købtes den af Ejeren af Benzonsdal², under hvilket Gods den forblev³, til den overgik til Selveje 1. Januar 1912.

Endnu midt i 1800'rne bøjede Menigheden sig for †Helgenbilleder, naar Præsten ved Indvielsen af Brødet og Vinen vendte Ryggen til Menigheden⁴.

Kirken ligger højt, paa en Banke i Byens nordre Udkant. Kirkegaarden, som er udvidet mod Vest, hegnes i Øst og Syd af middelalderlig Mur af Munkesten og Kridtkvadere paa Kampestenssyld. I Østmuren er der en sengotisk Portal med Fodgængerlaage og Køreport, begge falsede med Løberskifte om de fladbuede Stik og med smaa Trappeblændinger i Kamtakkerne. I samme Manér er en ligeledes sengotisk Fodgængerlaage i Syd; dens fladbuede Aab-

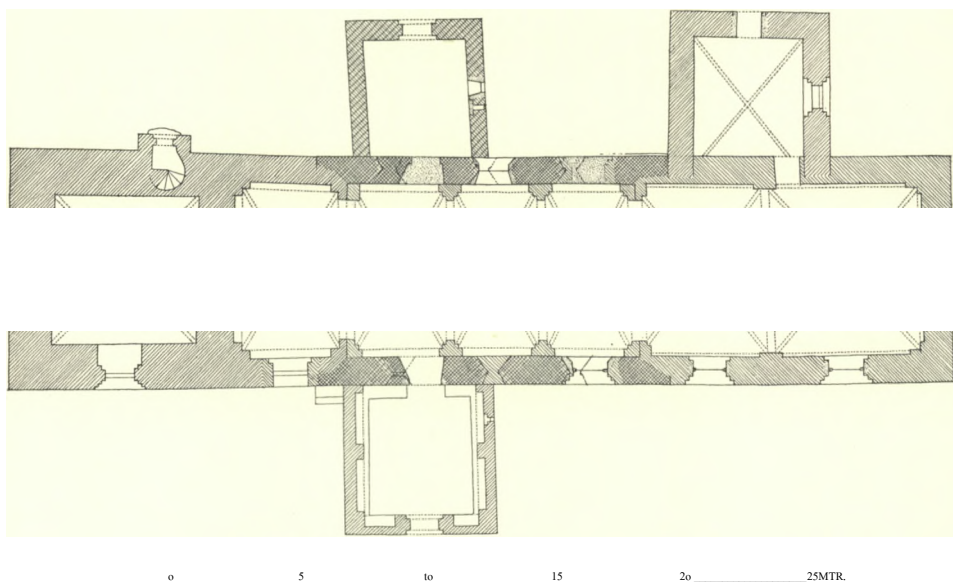

Fig. 2. Høje-Taastrup. Plan. 1:300. Maalt af C. G. S. 1934.

ning, der kun er falset paa Indersiden, krones af tre Kamtakker, af hvilke den midterste paa begge Sider brydes af en lille, aftrappet Blænding. Resten af Hegnet udgøres af nyere og helt moderne Mur, i sidstnævnte — mod Nord — en bizar Udgang til Præstegaardsarealet.

Bygningen bestaar af romansk Skib, foran hvis Norddør der i senromansk Tid er rejst et Vaabenhus (nu Ligkapel) samt fire gotiske Tilbygninger: Sakristi, søndre Vaabenhus, Vestforlængelse med samtidigt Taarn og Østforlængelse. Orienteringen har sydlig Afgivelse.

Af det romanske Anlæg staar nu kun Langmurene af det meget anselige *Skib*. Murhøjden er o. 4,70 m over den skraakantede Sokkel, som er bevaret paa Nordsiden. Som Materiale er benyttet hovedsagelig *Fraadsten*, i mindre Udstrækning *Kridt* og en Ubetydelighed *Faksekalk*. Af Vinduer har der været tre i hver Langmur, og disse kan alle paavises; enten staar de fuldt bevarede og tilmurede, hvilket gælder de to vestre paa Sydsiden og det vestligste mod Nord, eller Dele af deres Buer er synlige over de nuværende Vinduer. Af Dørene er den søndre i Brug, kun lidt udvidet i Lysningen; de usymmetrisk smigede Inderkarme er afdækket med Egeplanker, o. 255 cm over Skibets Gulv. Norddøren er fuldstændig bevaret, men tilmuret i begge Murflugter.

Det romanske *✠Kor* er helt forsvundet, men at ogsaa det har haft store Dimensioner fremgaar af det gotiske Sakristi, der før Østforlængelsens Opførelse har sluttet sig direkte til dets Nordside (sml. S. 542). Det oprindelige Kor har mindst været saa langt som Sakristiet er bredt (5,38 m), og Bredden

har efter Sædvane svaret til Skibets Indermaal. Om Muligheden af et romansk *fTaarn* se S. 543.

Ændringer og Tilføjelser. Skibets oprindelige Vinduer er tidligt blevet om-dannet og udvidet, idet Smigene er gjort bredere ved Afhugning, eller Stik og Karme er blevet ommuret med Munkesten. Tydeligst ses Fremgangsmaaden ved Sydsidens Vestvindue, der staar som indvendig Blænding og udvendig skærmes af Vaabenhustaget. Det er 199 cm højt, 106 cm bredt, og ved dets Ændring er en stor Del af det omgivende Murværk fornyet med Munkesten, der er af et ejendommeligt, klodset Format, paafaldende lange og tykke, men forholdsvis smalle (30,5—33x 12—12,75x9,5—10 cm, 10 Skifter = 118 cm), og spillende i dystre Farvetoner. Dateringen af dette særprægede Murværk fremgaar af Vinduet, der er af almindelig romansk Karakter. Smigene løber lige igennem, ubrudt af Kantfalse, og Lysningens Glasanslag er muret af Sten stillede paa Højkant, men der mangler Løberkrans om det Halvstens Rundbuestik, og Munkestenene er ikke riflede⁵. Vinduet kan derfor ikke være stort ældre end fra o. 1250, hvilken Tidsfæstelse bekræftes af Kalkmalerierne i det samtidigt ændrede Genbo-Vindue mod Nord.

Nordre Vaabenhus (Fig. 4) nu benyttet som Ligkapel, er senromansk og samtidigt med de ovenfor omtalte Forandringer af Skibets Vinduer. Materialet er Munkesten af nøjagtig samme Format, Farve og Brændingsgrad som Stenene i Murværket omkring Skibets Sydvestvindue, og det nuværende sengotiske Præg skyldes senere Ombygninger. Murene, der særlig forneden er stærkt flikkede, maaler kun o. 225 cm fra Hjørnesyldsten til Gesims og virker endnu lavere nærmere Kirken, idet Sylden, hvis Kampesten er lagt paa Fladen, følger Terrænets Stigning. Der kan have været Sokkel, men Murfoden er nu overalt lappet med en broget Mangfoldighed af forskellige Stensorter; i de oprindelige Murflader er Skiftgangen for det meste regelmæssigt Munke-skitte, flere Steder ses dog tre Løbere paa Række.

I Østmuren, noget Syd for Midten, ses en tilmuret, oprindelig Lyssprække, 16 cm bred og afdækket med en Munkesten, i hvis Forkant der er skaaret en Fladbue. Sprækken omgives indvendig af en Halvstens Fals, hvis øvre Afslutning ikke kan fastslaaes paa Grund af Tilmuring og Overpudsning.

I Gavlen er den 116 cm brede, til begge Sider falsede Dør overpudset indvendig, men staar udvendig med blanke Sten, og her er der ingen Tvivl om, at Karmene er oprindelige. I det nu spidsbuede Stik er de fleste af Munkestenene af lille Format, men lige over Vederlaget er der til hver Side bevaret tre gamle Sten, en trekvart og to halve, af hvilke det fremgaar, at Bueformen i sin Tid har været rund. Forandringen til Spidsbue er maaske gotisk, men kan være sket saa sent som i 1800'rne.

Taggavlen stammer fra sengotisk Tid (Fig. 4), men et indlagt, hvidtet

Savskifte, der markerer Fodlinien, er vistnok af romanske Sten og altsaa formentlig oprindeligt.

Det *Indre* har et Tøndehvælv af rørede og pudsede Brædder, der antagelig er samtidigt med det moderne Østvindue. — Tagværket er utilgængeligt.

I Stenene Vest for Døren er indristet: NPSBD 1814 NSS 1456 28 APR., hvoraf 1456 maaske er et Militærnummer. Indskriftens Plads kunde tyde paa, at Tilbygningen endnu 1814 har været i Brug som Vaabenhus.

I højgotisk Tid, senest vel o. 1400, har man *overhvælvet* den romanske Kirke, af hvilken *Skibet* fik tre Fag simple, omtrent lige store Krydshvælv, hvilende paa dobbeltfalsede Piller med omkringløbende Kragbaand, hvis Profil har Rundstav under Hul-Led, adskilt af et glat Skifte. De lidet indskaarne Hvælv har ingen Forstærkninger paa Oversiden. Ved Indbygningen er der taget Hensyn til de eksisterende Døre og Vinduer.

De gotiske Tilbygningers Kronologi er ikke ganske klar, ældst er dog sikkert søndre Vaabenhus og Sakristiet, som maa være nogenlunde samtidige, derefter Vestforlængelse og Taarn og til Slut Skibets Udvidelse mod Øst.

Den underste Del af det senere (S. 545) forhøjede *søndre Vaabenhus* er middelalderlig, fra Tiden o. 1400, af Munkesten paa Syld af rejste Kampesten, over hvilken der mod Vest er indsat en glathugget, lang Granitbjælke (159 x 20 cm), dog næppe nogen Gravsten⁶. Flankemurenes oprindelige Gesimshøjde markeres endnu af en tre Skifter høj, forsænket Trappefrise (sml. Fig. 3), under hvilken der mod Øst ses en Halvsten bred, nu tilmuret Lysprække, som er falsat indvendig. Over den falsede, spidsbuede Syddør, hvis Stik, ligesom Sakristiets, er muret af vekslende lyse og sortbrændte Sten, ses seks Lodfuger, der viser, at Vaabenhuset har haft en Gavl med tre Blændinger. Formodentlig har der været tre Højblændinger som i Sakristigavlen; Blændingsbredden, $2\frac{1}{2}$ Sten, er den samme.

17. Skifte over Sylden i 3. Sten fra Gavlens Vesthjørne, er der før Brændingen ridset nogle faa Minuskler, der tilsyneladende ikke giver Mening.

I det *Indre* er der to brede, fladbuede Spareblændinger i hver af Ydervæggene, mod Syd flankerende Døren. Langsidernes Blændinger rejser sig fra en muret Bænk, der ogsaa er ført om paa Væggen ind mod Kirken. — Loftet har ogsaa oprindeligt været fladt.

Sakristiet, hvis Stilformer er nær beslægtede med Vaabenhusets, slutter sig tilsyneladende naturligt til Østforlængelsen, men et Par tekniske Smaatræk viser dog, at det maa være ældre end denne og rejst, mens det romanske Kor endnu var i Brug. Forbandt og Teglfomat er middelalderligt, Sylden er uregelmæssig, af Kampesten paa Fladen. Af Vinduer er der to, mod Øst et fladbuet, falsat, hvori der sidder gammelt Jerngitter, og mod Nord et lignende, der dog udvendig har haft spidsbuet Spejl. Det sidste er forstyrret af en

Fig. 3. Høje-Taastrup. Ydre, set fra Sydvest. Efter Tegning af J. Kornerup 1859 (i Kaldsbog).

nyere Dør; bevaret er kun Spejlet, hvis Stiksten skiftevis er røde og mørk-brændte. Langmurene, under hvis falsede Gesims der er et indlagt Savskifte, er ikke i Forbandt med Østforlængelsen (Sakristiets østre Murflade fortsætter et Stykke ind i dens Kærne). Taggavlen, med 11 Kamtakker hængt med Munketegl, har en simpel Dekoration af ældre gotisk Type, tre ret brede, spidsbuede Høj blændinger, i hvis Sider og Stik hveranden Sten er sortbrændt.

Det *Indre* dækkes af et simpelt Krydshvælv uden Vægbuer. I Syd, hvor der antagelig har været en Skjoldbue op til det nu forsvundne, romanske Kor, er en Strimmel af Hvælvet bortskaaret eller dækket af Østforlængelsens Nordmur, saa at de Kvartstens Ribber nu ikke mere løber ned i Rummets Sydhjørner, men i Stedet forsvinder i Væggen 40—45 cm fra disse. — Den fladbuede Dør ind til Koret er samtidig med Østforlængelsen.

Vestforlængelsen og det med denne jævnbrede og samtidige *Taarn* er begge af Kridtkvadrene og Munkesten i Munkeskifte, men de to Materialer er ikke ordnet i Bælter. Umiddelbart over Sylden, der er af meget store, rejste Kampesten⁷, ses næsten overalt indtil fem Skifter Munkesten, derfra og op er Vestforlængelsen helt af Kridtkvadrene, kun hist og her isprængt Munkesten, der for største Delen kan være senere indsat. Underdelen af Taarnet er muret paa samme Maade, paa Nordsiden naar Kridtkvadrene 4—5 Skifter op over Skibets Gesimshøjde. Resten af Murværket er af Munkesten. Kridtkvadrene, hvis Behugning ikke synes gotisk, er saa talrige, at de ikke alle kan have siddet i Skibets oprindelige Vestgavl; maaske stammer en Del af dem fra et nedbrudt, romansk *†Taarn*.

Vestforlængelsen, der er temmelig kort og yngre end Skibets Hvælvinger (sml. Fig. 2), dækkes af et simpelt Krydshvælv, der hviler paa Hjørnepiller med Helstens Fals (Halvstens Overribber af Sten paa Fladen og tværstillede Trinsten). Der er ingen Spor af oprindelige Vinduer; Sydvinduet er gennembrudt senere (sml. S. 545).

Fra Vestforlængelsen fører en bred Rundbue ind til Taarnrummet, i hvis Syd- og Vestvæg en dyb Fladbueniche omgiver et spidsbuet, udvendig tredobbelt falset Vindue. Det enkle, samtidige Hvælv er indbygget i Væggene; bortset fra et Topkvadrat har det ingen Forstærkninger paa Oversiden.

Det oprindelige Taarntrappehus paa Nordsiden er fra øverst til nederst af Munkesten. Underdøren fladbuet og falset, Trappen er højresnoet om rund Spindel af Formsten og har Loft med udkragede Binderstik. I Forrummets Vestvæg ses to stemplede Munkesten, af hvilke den ene har seks Aftryk (3 af Form som en Rude med Diagonalkors, 3 som otte-oddede Stjerner), den anden kun to, lidt større (aflangt, ottearmet Kors med fire Prikker i hver Vinkel, symmetrisk om Stammen). En fladbuet, lige gennemløbende Overdør fører ind til det mørke Mellemstokværk, der i Øst har en fladbuet, mod Vest falset Dør til Skibets Tagrum. Kridtstensmurværket standser lidt under Etagens halve Højde; over denne Grænse er der udelukkende anvendt Munkesten, hvis skraat indtrykkede Fuger i Stødene ofte minder om Midtridse-Fuger.

Klokkestokværket har to brede, spidsbuede, falsede, temmelig langt fra hinanden siddende Glamhuller til hvert Verdenshjørne. Længere nede ses et Lag Bomhuller til Hængestillads. Af Gavlene har den østre ni stigende Højblændinger, de to yderste til hver Side vandret afsluttede, de øvrige aftrappede. I Bunden af de to Blændinger, der flankerer den smalle Midtblænding, ses en fladbuet Lyssprække. Vestre Taggavl er omtrent ligesaadan, kun er her alene den yderste Blænding til hver Side retkantet, og Lyssprækkerne er aftrappede. Begge Gavle har ni Kamtakker.

Ogsaa *Østforlængelsen* hviler paa meget svære, rejste Syldsten, hvorover Murværket i 2—3 Meters Højde er af romanske Kvadre fra det nedrevne Kor, men ellers af Munkesten i Munkeskifte, mod Øst og Syd med et stort Rudemønster af sortbrændte Bindere. Der har aldrig været Vinduer mod Nord og Øst; i de to store, spidse Sydvinduer mangler der nu mindst een Fals i Lysningerne. Langmurenes Bloktandgesims naar nu kun et Stykke hen over det romanske Skibs Sydmur; ifølge Kornerups Radering fra 1859 har den været ført helt frem til Vestforlængelsen. Paa det manglende Parti er der nu en tre Skifter høj Falsgesims. Taggavlen har ni Kamtakker og samme Antal stigende Høj blændinger, alle med todelt Afslutning, i Yderblændingerne baaret af Konsol, i de syv andre med Hængestav. De to Yderblændinger er aftrappede, Blændingen paa hver Side af den midterste ligeledes, Resten

har Spærstik, den tredieyderste til hver Side kronet af en løberindrammet Rude. Gavlen, i hvis Inderside man ser en tilmuret Fladbueglug samt en aftrap-pet Udkrægning for det oprindelige Tagværks østligste Konge, er muret af betydelig mindre Sten end det øvrige Murværk, og samme afvigende Stenformat er anvendt i Hvælvingerne. Materialeskiftet synes dog ikke at angive nogen længere Arbejdsstandsning (en Vinter?).

De to bredtspændte, enkle Krydshvælv i det *Indre* hviler paa lisenagtige Halvstens Pillefremspring, hvis Kragbaand svarer til dem i Skibet. Skjoldbuerne er Halvstens og indbyggede i Væggene; under Vederlagene af den Helstens Gjordbue er der indfældet smaa Mandshoveder. Hvælvene har een Sten brede, rulskiftemurede Overribber med Trinkamme. — I Østmuren en lille Gemmeniche.

Skibets østlige Vinduer, hvoraf det i Nordsiden er tilmuret, og Vestforlængelsens Sydvindue er sikkert samtidige med Østforlængelsen.

I Renaissancetid, antagelig omkr. 1600, har man *forhøjet søndre Vaabenhus* med Munkesten i Krydsskifte. Over Flankemurene paamuredes 15 Skifter (o. 153 cm), og over Resterne af den middelalderlige Gavlf opførtes en svajet Renaissancegavl med Tværbaand, Afdækning og Kugle af Sandsten (Fig. 3). Midt i den glatte Gavlfade er der en høj, slank Glug med Spidsbuestik af smaa Sten; Gesimserne har udkraget Savskifte.

Kirkens eneste aabne Nordvindue, i Skibets Midtfag, er sent, fra 1852, men har erstattet et ældre, af uvis Alder. Synsprotokollen bemærker, at da det gamle Vindue »sidder lige over Materialhuset, maa Udhugningen af Muren ske foroven«, men dette kan ikke være møntet paa det romanske Vindue, da dettes Buestik endnu er bevaret.

Bortset fra det romanske Skib, paa hvilket der er gammel, afskallende Rødkalkning, staar Kirkens Mure blanke, med hvidtede Gesimser og Blændingsbunde. I Vinduerne er der ny-gotiske Støbejernsstel, i Vestforlængelsen og Taarnet dog nyere Trækarme. De nye Fyrretræstag værker er over Langhus og Tværtilbygninger hængt med Vingetegl, over Taarnet tækket med Bly. Indtil 1806 havde hele Kirken Blytag (Rgsk.).

C. G. S. 1945

Fig. 4. Høje-Taastrup. Romansk Vaabenhus paa Nordsiden (S. 541).

KALKMALERIER

Inden Skibets Overhvælvning, men efter Omdannelsen af dets Vinduer og Tilføjelsen af nordre Vaabenhus (sml. S. 541), er Kirken blevet prydet med Kalkmalerier, efter Stilen at dømme vel senest fra o. 1300. En indvendig Udhugning (1943) af det midterste, i senromansk Tid udvidede Nordvindue, der naar op over Hvælvingerne, viste, at der paa Buesmigen er Rester af en Maling. Omkring og Øst for Vinduets Midtakse fremdroges seks tætsiddende Hoveder i trekvart Profil vendt mod Vest. De øverste i Gruppen har Glorier dannet af smaa, radiært stillede raa Indhugninger i Pudsen, i hvert Fald nu uden Stuk og Guld. Ansigterne er elegant tegnede med rødbrune Linier og Haaret malet med Strøg af samme Farve; mindre sikre er Spor af sort. Længere mod Vest, hvor der ogsaa anes Hoveder, er der over disses Glorier en bred Bort af blaagrønt, i nogen Afstand fulgt af en rødbrun Linie, og Randen af Vinduets Buesmig kantes af en bred, gul Stribe, hvorom yderst to rødbrune Streger, alt brudt at et Tværbaand. — Det ser ud, som om de forskellige Farvestriber stammer fra en Trekloverbue, der har dannet Ramme om Figurerne. Over Vinduet ses ganske svage Farvespor og længere mod Vest 5—6 Glorier.

Billederne er malet paa glat Puds, der vistnok er hvidtet en enkelt Gang.

INVENTAR

Alterbord af Munkesten, 214 x 167 cm, samtidigt med og muret op ad Østvæggen, fra hvilken det har løsnet sig et Par Centimeter. Midt i Oversiden ses en *Helgengrav*, hvoraf kun det 31,5x32,5 cm store Rum til Dækstenen er bevaret urørt.

Alterbordspanel (Fig. 5) af Fyr, med malet Aarstal 1584. Forsiden har fem, Sidestykkerne hver fire rundbuede Portalfelter, af hvis oprindelige riflede toskanske Pilastre kun enkelte er bevaret, Resten er fornyet. Portalfelterne har oprindelige, naive Malerier af Kristus med Verdenskuglen (Fig. 7) og de tolv Apostle, paa en Baggrund af Kvadermurværk. Alle Figurerne, hvis Ansigter, Hænder og Fødder er tegnet med sort Kontur, har Haaret redt tilbage bag Ørerne, Øjnene er klart og skarpt tegnede, Læberne kødfulde, Hænderne ofte for store og skildret som knortede Arbejdsnæver. Alle Guldglorierne har rød Straaleglans omkring Hovedet; i Dragtfarverne dominerer rødt, dernæst grønt og brunviolet. I Frisefeltet staar med gul Fraktur:

»Jesus Christus er vor Salighed,
Som fra oss tog Gud Faders Vrede,
Met sin Pine oc hellige Død,
Frelste hand oss fra Helffued,

At wi aldrig det forgede,
Gaff hand oss sit Legem at ede,
Som er skiult udi Brødsens Skin,
Oc at dricke sit Blod i Vin.

E. M. 1943

Fig. 5. Høje-Taastrup. Alter. Bordpanelet (S. 546) malet 1584, Tavle (S. 548), malet 1614.

Fig. 6. Høje-Taastrup. Postamentvinge fra Altertavle (S. 548).

Huem afi denne Kaast vil ede,
 Sit Hjerte oc sin Sag hand ey forgede
 Huem uverdigg her til gaar,
 For Lifvuet den evige Død hand faar,
 Thi skalt du Gud Fader prise,
 At hand dig saa vel vilde spise,
 Oc hand for dine Synders Lyst,
 i Døden sin Søn haffuer giffvut vist.

Saadan Naade oc Barmhiertighed
 Søger et Hierte i stort Arbed.
 Est du karsk saa bliffi her fra,
 At du skalt icke Fordømmelsen faa.
 Du skalt nu bliffue i stadige Tro,
 Da faar du Naade Miskund oc Ro,
 Afi denne Kaast han haffuer giffvut
 Oss arme, til det evige Lif. 1584«.

Panelet istandsattes 1943⁸; Rammeværket er grønt, Pilastrene hvide og Frisen rødbrun.

Altertavle (Fig. 5), delvis af Fyr, med malet Aarstal 1614, sikkert et Københavner-Arbejde. Den monumentale Tavle (540x513 cm) rejser sig i tre Stokværk over Alterbordet; Storstykket har tre Portalfelter, det midterste bredest, alle med omløbende Kasetteværksrammer og Englehoveder i Buevinklerne; Felterne flankeres af riflede Pilastre med Kasetteværksprydbælter, og foran disse staar frie, glatte Søjler med korintiske Kapitæler og Diadem- og Englehoveder i Prydbælterne; de uanselige Storvinger, der løber ud i Menneskehoveder, omfatter rundbuede Felter med livlige Relieffer af Troen (med Kors) og Styrken (med Søjle). Postamentet har Bøjler med Englehoveder og flankeres af Vinger med Putti (Fig. 6) og Frugtbundter. Mellem andet Stokværks tre Portalfelter er indskudt Muslingeskalnicher med Statuetter af Markus og Lukas, og foran Lisénfyldingerne mellem Felterne staar seks frie, toskanske

E. M. 1943

Fig. 7. Høje-Taastrup. Fyldning fra Alterbordsforside (S. 546).

E. M. 1943

Fig. 8. Høje-Taastrup. Detail af Prædikestol (S. 552).

Søjler med Prydbælter af Diamantbosser; i Stedet for Vinger staar paa Fløjene Statuetter af Matthæus og Johannes. Topstykket har eet Portalfelt flankeret af frie Kvinde-Hermer uden Attributter. De store Vinger har halve Løvehoveder og Hængeklæde og paa Siden en Fugl; af to forsvundne (Dyde?)figurer ses nu kun en Fod. Tavlen krones af en Kartouche med Rigsvaabenet.

I andet Stokværks Midtfelt og i Topstykket sidder oprindelige Malerier paa Papir, det nederste forestillende Fodtvætningen, det øverste Korsfæstelsen, begge i Tidens nederlandske Manér; i Storstykkets Midtfelt er indsat et moderne Maleri paa Lærred, den korsbærende Kristus. I Postamentfeltet staar med gyldne Versaler og Fraktur paa sortmalet Papir: »Anno gratiæ MDCXIV, der erlige oc welbyrdige Christen Friis til Kragerup var Slodtsherre paa Kiøbenhavn's Slot, da blef denne Altartaule ferdig giort oc staffiert, oc var H. Erland Trudsøn Sognepræst samme Tid oc Jens Olsson oc Niels Olsson i Tostrup Kirke Werger til Tostrup Kircke«. Alle Sideluffer har moderne Versaler. Tavlen staar nu i rensat Træ med lidt Guld, men der ses Spor af en broget Renaissance-Staffering.

†*Altartavle.* Resterne af en katolsk Altartavle var o. 1860 opstillet i Vaabenhuset (Kaldsbog).

E. M. 1943

Fig. 9—10. Høje-Taastrup. Alterkalk 1605 (S. 550), Sygekalk 1668 (S. 550).

Altersølv. Kalk (Fig. 9), et smukt Renaissance-Arbejde fra 1605, 19 cm høj og helt forgyldt. Den sekstungede, stærkt indskaarne Fod har over en bred, kraftigt profileret Fodplade Standkant med Ruder mellem lodrette Streger; Skaftet er sekskantet; den store Knop har paa Over- og Undersiden seks Spidsblade og derimellem seks stærkt fremspringende, profilerede Rudebosser med Reliefversaler: Ihesus og Rester af Niello. Det samtidige Bæger er mod Sædvane bevaret. Kalken er overalt dækket af rige Graveringer; Fodpladen har en Bladstav, Foden Bladværk, paa een af Tungerne ses en Krucifiksgruppe, paa en anden Versaler: »H. Erich Michelsen, Jep Hansen 1605«. Knoppens Spidsblade prydes af Blomster, Skaftets Felter af gennemstukne Diagonalbaand; midt paa Bægeret er der en Lilliefrise, hvorunder ses symmetrisk Slyng og derimellem tre Englehoveder, af hvilke det ene bærer et kraftigt Overskæg. Under Bunden indridset: »XXXXX Lot III Qt«; Mestermærke for Hans Trægaard(?)⁹. Glat *Disk* med ombojet Kant. Rund *Oblatæske* fra Midten af 1600'rne, 6 cm i Tvm., paa hvis Laag er graveret et ukendt Vaaben; to utydelige Mestermærker.

Sygekalk (Fig. 10) fra 1668, elleve cm høj, med flad, sekstunget Fod,

ret svært sekskantet Skaft og stor Knop, der paa Over- og Undersiden har seks runde, hulstavindrammede Tunger, paa hvis mellemfaldende Ruder der er graverede Versaler: IHESUS; det lille Bæger er nærmest halvkugleformet. Paa Foden graverede Versaler: »Kongl. Ma.

Rentteschrixfver Jens Severin Borman Kircke Wergge til Taastruge(I) Kirche 1668«; under Bunden indridset: »Veyer Kalck . . . och Flaschen«; det mellemstaaende er ødelagt ved en Reparation.

Tilhørende, balusterformet *Vinflaske*.

Alterstager (Fig. 11) fra Slutningen af 1500'rne, 47,5 cm høje, med Baluster og midtdelt Kugle over cylindrisk Vaseled og høj, klokkeformet Fodskaal.

Font, romansk, af Granit, af Roskilde-type. Mundingsprofilen er en Rundstav i Stedet for den vanlige Tovstav. Kummens Afløbshul fortsættes som en smal Rende ned langs Foden. Tvm. 76 cm¹⁰.

Daabsfade. 1) O. 1550, af sydtysk Arbejde; i Bunden ses Bebudelsen omgivet af en Hjørte-og-Hund-Frise, der gentages paa Randen.

2) Af Sølv, stemplet med Københavns Byvaaben 1701, 29,5 cm i Tvm. I Bunden er graveret en Fremstilling af Kristi Daab, omgivet af en Akantusranke (Fig. 12), paa Kanten ligeledes en Akantusranke med Blomster og to lange, religiøse Vers med Kursivversaler. Under Bunden ogsaa Kursivversaler: »Anders Hansøn Klocker oc Kircke-Tiener til St. Nicolai Kircke i Kiøbenhavn med sin Kieriste Inger Olufs Daatter haver foræret dette Becken til Høye Tostrups Kircke Daab Aar 1701«; Mestermærke for Ditlev Brasenhauer, København (Olrik 121).

Fontelaag af Kobber; det hvælvede Laag har en svær, paanittet Hank med Siksakmønster. Ophængt paa Væggen over Fonten.

†*Korgitter*. 1846 fjernedes »Korport og Gelænder« for at give større Udsigt til Alteret (Synsforretning).

Prædikestol (Fig. 8), nær beslægtet med og sikkert fra samme Værksted som Ishøj fra 1620 (S. 535) og Torslunde (S. 523). De fire Fag indeholder Reliefstatuetter af Evangelisterne i Muslingeskalnicher, som omfattes af Portalfelter

E. M. 1943

Fig. 11. Høje-Taastrup. Alterstage (S. 551).

med omløbende Fladsnit, Listekapitæler og Slutsten. Paa Hjørnerne staar livligt skaarne kvindelige Dyde-Hermer, hvoraf de to forestiller Styrke og Klogskab, de andre har mistet deres Attributter; Postament- og Frisefremspringene er nu ligeledes uden Prydelser. Ny Underbaldakin og Fodstolpe. Samtidig, sekskantet Himmel uden Topstykker; Undersiden deles i Felter af paalagte Lister.

Stolen staar nu i rensset Eg med moderne Skriftsprog, men der ses Spor af brogede Renaissance-Farver.

Stolestaderne har Gavle af Støbejern i Ny-Gotik.

Præstestol i Bruskbarok, o. 1650, maaske fra Morten Snedkers Værksted i København (sml. Lyngby S. 424 og Søllerød S. 440). Forsidens to Gavle har Rester af paalagte Pilastre med Intarsia og krones af Englehoved i Brusk-slyng (Fig. 13); Døren mellem dem har et Portalfelt med intarsiaprydede Pilastre og under Bueslaget en nedhængende Drueklase. Stolen, der tidligere sammen med den tilsvarende *Degnestol* flankerede Altertavlen, staar nu ved Korets Nordside og Degnestolen overfor. Begge er egetræsaadrede.

† *Vievandskar*. O. 1700 saas Rester af Vievandskarret i Vaabenhuset¹¹.

Sejerværk, vistnok fra o. 1700.

Klokker. 1) Støbt af Borchart Quellichmeier 1605. Versaler mellem Lillie-friser: »Anno 1605 hafver hederlige Mand Erich Michelsøn oc Jep Hansøn Kirckevergie ladet denne Klocke støbe til Tostrup Kircke paa Kirkens Be-kaastning. Verbum Domini manet in æternum. Goes mich Borchart Gelgiesser Anno 1605« (»Herrens Ord bliver i Evighed. B. G. støbte mig Aar 1605«). Tvm. 112 cm. 2) Støbt 1837 af I. C. og H. C. Gamst.

Ved Klokkeskatten 1602 afleveredes een *†Klokke*¹².

Gammel *Klokkestol* af Eg til to Klokker.

GRAVMINDER

Mindetavler. 1) O. 1772. Etatsraad Jens Andresen, forrige Ejer af Benzonsdal, født 21. Nov. 1694, død 2. April 1772, og Hustruer, 1) Maren Hegelund, 2) Ide Amalia Barfoed, født 20. Marts 1690, død 1. Febr. 1760, samt deres »sidste Søn«, Christian, død i sit 15. Aar, efter at deres to andre Børn, en Søn og en Datter, var døde i deres spæde Aar og begravede paa Holtoug Kirkegaard i Stevns Hrd. Derefter følger en Fortegnelse over de af dem stiftede Legater, bl. a. 1765 4000 Rdlr. til otte fattige, dels af Glumsø Sogn, dels af Familien, til hvem der bygges et Hospital i Glumsø; samme Aar, 4000 Rdlr. til fire fattige, Enker eller ugifte i Familien; 1766, 2000 Rdlr. til Mørup Gods' fattige¹³. Stenen er lagt af hans sl. Broders to Sønner, Hr. Andreas

E. M. 1943

Fig. 12. Høje-Taastrup. Detail af Daabsfad 1701 (S. 551).

og Michael Giøe. Kalksten, 208 x 127 cm, med fordybede Versaler, Navnene med store Skønskriftsbogstaver; forneden en Muslingeskal. Stenen er indsat i en samtidig Fyrretræsramme. I Sakristiet.

2) 0.1799. Johan Christian Lindsted, født i Slagelse 27. April 1740, Student 1760, residerende Kapellan i Slangstrup i Marts 1783, Sognepræst i Thorstrup i Juni 1784, gift 9. Maj 1783 med Jomfru Christiane Frid. Barfred, »som lod sætte denne Mindesteen«, død i Høje Thorstrup 11. April 1799. Oval Plade af sort Marmor med fordybet, graamalet Kursiv. Paa Skibets Nordvæg.

†*Mindetavle* med tysk Indskrift over Johan Scytte, svensk Fændrik i Feltmarskal Douglass' Regiment, dødelig saaret ved Stormen paa København 11. Febr. 1659, død d. 20. i samme Maaned. Tavlen hang »neden i Kirken under Hvælvingen« (Præsteindberetning 1758). Hertil hører vistnok en stærkt forrustet *Kaarde*, der nu er ophængt over Taarnbuen.

Gravsten. 1) O. 1607. Erich Michelson, Provst »her udi Lili Herret« og Sognepræst til Torstrup Kirke i 46 Aar, død 1607. Indskriften, med fordybede Versaler, synes hugget paa Bagsiden af en ældre Gravsten; gotlandsk Kalksten, 188x118 cm. I Sakristiet.

2) O. 1625—50. Jens Ollesøn og Hustru Kiersten . . . Ølandsk Kalksten, 198x132 cm, med fordybede, udslidte Versaler. I Hjørnerne Evangelistcirkler, mellem de øvre Oval med den opstandne Kristus hvorover to Englehoveder, forneden to Skjolde, Mandens med Bomærke og I O, Hustruens

g*fdl.....

K. M. 1943

Fig. 13. Høje-Taastrup. Stadegavl fra Præstestol (S. 552).

med Jesumonogram. Fra »Roskilde Barok-Værksted«. Op ad Korets Syd-væg.

3) O. 1648. Laurits Villumsen Roskilde (Laurentius Wilhelmus), Sognepræst i 24 Aar, død 18. Maj 1648, 56 Aar gl., og Hustru Christine Clausdatter, død □. Stenen er lagt af Enken og hendes Døtre. Ølandsk Kalksten, 221 x 126 cm, med latinsk Indskrift i fordybede Versaler og Evangelisttegn i Hjørnerne. Ved Opgangen til Koret.

Kisteplader. 1) 1784. Madame Ane Sophie Barfred født Heerfordt; »Verdensborger blev hun 17. Juni 1758« ved Hr. Gregers Heerfordt, Sognepræst til Sengeløse, og Elisabeth Heerfordt født Wissing, gift 15. Nov. 1781 med Hr. Jens Lauritz Barfred til Bentzonsdal, »Evighedens Arving blev hun 27. Maj 1784«; efter Indskriften Mindevers. Blyplade af Form som et oprullet Papirark, med graveret Kursiv. Ophængt paa Nordvæggen.

2) 1786. Madame Ferdinandine Henriette Barfred født Brønstroph, født 16. Juni 1765, gift 5. April 1785 med Jens Lauritz Barfred, Stamherre til Bentzonsdal, død 26. Jan. 1786; efter Indskriften Mindevers. Oval Blyplade med graveret Kursiv. Paa Nordvæggen.

Kirkegaardsmonument i Empire over Licentiat Johannes Ferdinand Fenger, død 1861, formet som en Stele med Palmetgavl og med indsat Marmorrelief af en Engel med Palmegren.

* *Smedej ernskors* fra 1832, uden Indskrift, bestaaende af to lodrette Opstandere forbundne ved en Tværstang, hvorfra der udgaar to store, tulipanlignende Blomster samt Volutter; over denne sidder en halvcirkelf ormet Bøjle, der bærer en Stav med et lille Georgskors, som har graverede Stjerneornamenter, Aarstallet 1832 samt to Stempler: TIS. Nu i Nationalmuseet.

KILDER OG HENVISNINGER

Regnskaber 1661—72 (RA). — Synsprotokoller 1799—1839, 1840—79 (LA). — Kaldsbog 1738—1832 (LA), 1855 ff. (ved Embedet). — Præsteindberetning til Hofman 1758 (LA). — Museumsindberetninger af J. B. Løffler og M. Mackeprang 1900, Einar V. Jensen 1942, E. Moltke og C. G. Schultz 1943.

¹ Fortegnelse over Kirkerne i Danmark o. 1630 (RA). ² Indberetninger om Kirkekøb 1729—97 (LA). ³ Sml. Fortegnelse over Kirker og disses Ejere, da Forordningen af 3. Juni 1809 udkom (RA). ⁴ AarbKbh. 1924, S. 7. ⁵ Vinduets indre Saalbænk er smiget, den ydre har derimod Aftrapninger, men disse kan have været udjævnet med Puds. ⁶ Løffler forklarer Stenen som en Overligger, stammende fra den oprindelige Syddør; en Udhugning har dog vist, at Granitbjælkens skjulte Partier er ganske raa. ⁷ I Taarnets Sydvesthjørne, umiddelbart over Sylden, er der indmuret en velhugget, aflang Sten af rød Granit, hvis Længde er 190 cm, Bredde (nu Højde) i Øst 50, i Vest 52 cm. Den skjulte Bagside er at dømme efter Endeflader i Vest ophvælveth, men kun en Udhugning kan afgøre, om det drejer sig om en romansk Gravsten. ⁸ Ved Einar V. Jensen. ⁹ Meddelt af Lektor Chr. Bøje. ¹⁰ Mackeprang: Døbefonte. S. 405.

¹¹ Suhms nye Saml. 3, S. 117. ¹² AarbKbh. 1917. S. 35. ¹³ Hofmans Foundationer V, 319; VII, 39 og 41; VIII, 460.

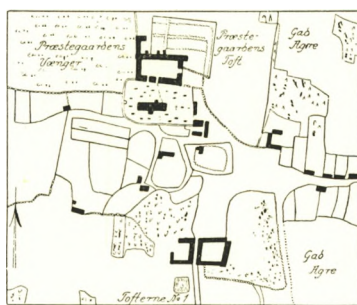

Fig. 14. Høje-Taastrup 1785.